

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра державного будівництва

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Муніципальне право»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Харків – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Муніципальне право» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 25 с.

Розробники:

Серьогіна Світлана Григорівна, завідувача кафедрою, д.ю.н., професор; Бодрова Ірина Іванівна, доц., к.ю.н., доцент; Болдирєв Сергій В'ячеславович, доц., к.ю.н., доцент; Величко Валерій Олександрович, доц., к.ю.н., доцент; Лялюк Олексій Юрійович, доц., к.ю.н., доцент; Муртіщева Аліна Олександрівна, к.ю.н., асистент; Омелько Іван Іванович, к.ю.н., асистент; Петришина Марина Олександрівна, доц., к.ю.н., доцент; Соляннік Костянтин Євгенович, доц., к.ю.н., доцент; Стешенко Тетяна Віталіївна, доц., к.ю.н., доцент; Фролов Олександр Олександрович, доц., к.ю.н., доцент; Чиркін Антон Сергійович, доц., к.ю.н., асистент; Шутова Ольга Сергіївна, к.ю.н., асистент.

Затверджено на засіданні кафедри державного будівництва,
(протокол № 2 від 07.09.2021 р.)

Завідувач кафедри – Серьогіна Світлана Григорівна, доктор юридичних наук, професор

Дані про викладачів:

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Серьогіна Світлана Григорівна, завідувача кафедрою, д.ю.н, професор
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	s.g.seregina@nlu.edu.ua
Консультації	щочетверга

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Бодрова Ірина Іванівна, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	i.i.bodrova@nlu.edu.ua
Консультації	щопонеділка

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Болдирєв Сергій В'ячеславович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	s.v.boldyryev@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Величко Валерій Олександрович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	v.ol.velycho@nlu.edu.ua
Консультації	щопонеділка

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Лялюк Олексій Юрійович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.yu.lyalyuk@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Муртіщева Аліна Олександрівна, к.ю.н., асистент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	a.o.murtischeva@nlu.edu.ua
Консультації	щочетверга

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Омелько Іван Іванович, к.ю.н., асистент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	i.i.omelko@nlu.edu.ua
Консультації	щосереда

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Петришина Марина Олександрівна, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	m.o.petryshyna@nlu.edu.ua
Консультації	щоп'ятниці

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова

Викладач	Соляник Костянтин Євгенович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	k.ye.solyannik@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Стешенко Тетяна Віталіївна, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	t.v.steshenko@nlu.edu.ua
Консультації	щосереди

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Фролов Олександр Олександрович, доц., к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.o.frolov@nlu.edu.ua
Консультації	щосереди

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Чиркін Антон Сергійович, доц., к.ю.н., асистент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	a.s.chyrkin@nlu.edu.ua
Консультації	щовівторка

Назва навчальної дисципліни	Муніципальне право
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Шутова, к.ю.н., асистент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.s.shutova@nlu.edu.ua

Анотація навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є система знань про становлення та розвиток галузі муніципального права, системи місцевого самоврядування в Україні, організацію та діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Дидактична структура (освітні компоненти) навчальної дисципліни – Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна. Місцеве самоврядування: вітчизняний та зарубіжний досвід. Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування. Члени територіальної громади як суб'єкти муніципально-правових відносин. Місцеві вибори як форма безпосередньої демократії. Організаційно-правові моделі муніципального управління. Нормотворчість суб'єктів місцевого самоврядування. Правове регулювання статусу муніципальних службовців. Муніципально-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо управління комунальною власністю. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування в бюджетно-фінансовій сфері. Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Муніципальне право» – формування предметних компетентностей у сфері муніципального права, системно-структурної організації місцевого самоврядування, правового статусу суб'єктів

муніципально-правових відносин, механізму реалізації повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Завдання:

- надання теоретичних і прикладних знань про вітчизняний та зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування,
- розуміння особливостей муніципальної системи,
- знання основних нормативно-правових актів у галузі муніципального права,
- розуміння особливостей реалізації прав і свобод людини в місцевому самоврядуванні,
- розуміння особливостей нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування,
- знання специфіки правового регулювання муніципальної служби,
- розуміння особливостей муніципально-правової відповідальності,
- вміння аналізувати практику функціонування та порядок реалізації повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Теорія права», «Історія держави і права України», «Державне (конституційне) право зарубіжних країн», «Адміністративне право», «Конституційне право України», «Державне будівництво та місцеве самоврядування», «Фінансове право», «Цивільне право».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті освоєння навчальної дисципліни «Муніципальне право» здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РН НД 1. Знати поняття, предмет, метод правового регулювання муніципального права, а також теоретичні та методологічні основи місцевого самоврядування.

РН НД 2. Демонструвати знання муніципальних систем та розуміння особливостей функціонування органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

РН НД 3. Аналізувати міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування та проблеми їх імплементації в Україні.

РН НД 4. Знати основні напрями реформи децентралізації влади, удосконалення місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

РН НД 5. Знати основні нормативно-правові акти у галузі муніципального права.

РН НД 6. Знати особливості реалізації прав і свобод людини у місцевому самоврядуванні.

РН НД 7. Демонструвати знання та розуміння прикладних аспектів партисипативної демократії на місцевому рівні.

РН НД 8. Знати специфіку правового статусу та порядку функціонування представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування в Україні.

РН НД 9. Визначати критерії побудови оптимальної структури та ефективності діяльності органів місцевого самоврядування.

РН НД 10. Демонструвати знання та навички локальної нормо-проектувальної діяльності та правової експертизи проектів актів.

РН НД 11. Знати напрями правової політики у сфері муніципальної служби.

РН НД 12. Демонструвати розуміння специфіки й знання механізму муніципально-правової відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

РН НД 13. Знати організаційно-правові основи державного контролю та нагляду за додержанням законності в діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

РН НД 14. Знати особливості правового статусу асоціацій органів місцевого самоврядування.

РН НД 15. Знати види та особливості реалізації повноважень органів і посадових осіб місцевого самоврядування при вирішенні питань місцевого значення.

РН НД 16. Розуміти механізм управління об'єктами комунальної власності на місцевому та регіональному рівні.

РН НД 17. Знати засади фінансового функціонування територіальних громад та створюваних ними органів.

РН НД 18. Демонструвати знання та уміння судового захисту прав та інтересів місцевого самоврядування.

РН НД 19. Знати організаційно-правовий механізм взаємовідносин органів та посадових осіб місцевого самоврядування з органами Національної поліції, прокуратури, Служби безпеки, судовими органами, органами юстиції.

РН НД 20. Знати засади делегування повноважень у сфері місцевого самоврядування.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна	Муніципальне право як наука і навчальна дисципліна	2
2	Місьцеве самоврядування: вітчизняний та зарубіжний досвід	Місьцеве самоврядування: вітчизняний та зарубіжний досвід	6
3		Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування	6

4	Члени територіальної громади як суб'єкти муніципально-правових відносин	Члени територіальної громади як суб'єкти муніципально-правових відносин	2
5		Місцеві вибори як форма безпосередньої демократії	6
6	Організаційно-правові моделі муніципального управління	Організаційно-правові моделі муніципального управління	6
7	Нормотворчість суб'єктів місцевого самоврядування	Нормотворчість суб'єктів місцевого самоврядування	6
8	Правове регулювання статусу муніципальних службовців	Правове регулювання статусу муніципальних службовців	6
9	Муніципально-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування	Муніципально-правова відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування	6
10	Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування	Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування	4
11	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо управління комунальною власністю	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо управління комунальною власністю	4
12	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування в бюджетно-фінансовій сфері	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування в бюджетно-фінансовій сфері	4
13	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян	Повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян	4

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Організаційно-правові моделі муніципального управління	Організаційно-правові моделі муніципального управління	6
2	Нормотворчість суб'єктів місцевого самоврядування		8

3	Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування	Загальна характеристика повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування	4
---	--	--	---

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- анотування прочитаної додаткової літератури згідно з тематикою навчальної дисципліни;
- написання есе та його презентації на практичному занятті;
- підготовка постатейних матеріалів до нормативно-правових актів, регламентів, інших правових актів, що регулюють роботу органів місцевого самоврядування України та зарубіжних країн;
- складання термінологічних словників;
- збір та аналіз матеріалів практики роботи органів місцевого самоврядування;
- підготовка та подання до опублікування наукової статті за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни;
- підготовка тез доповіді та виступ на студентській науковій конференції за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка та виступа з доповіддю на засіданні гуртка, за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у навчально-методичному посібнику для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Муніципальне право» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

**Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної
дисципліни**

Нормативно-правові акти

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Всесвітня декларація місцевого самоврядування. *Місьцеве самоврядування*. 1997. №1-2. С. 95-97.
5. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
6. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
8. Конвенція Ради Європи № 108 від 1981 року «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text
9. Конституція України // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – № 141.
10. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
11. Про місьцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
12. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11.07.2001 № 2625-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>

13. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.97 р. №452/97-ВР URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80>
14. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
15. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
16. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
17. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 № 2850 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>
18. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>
19. Case “Guseva v. Bulgaria” (2015). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>
20. Case “Rysovskyy v. Ukraine” (2012). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>
21. Case “Renaud v. France” (2010). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>
22. Case “Wypych v. Poland” (2005). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

Література

Основна література

1. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 volumes / Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 2. Ukrainian Public Law Doctrine / ed. by Yu. P. Vutiak. 864 p.
2. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики / О.В. Батанов. – К.: Юрид. думка, 2010. – 656 с.
3. Бодрова І. І. Проблеми імплементації європейських стандартів у сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні / І. І. Бодрова // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків :

Право, 2019. - Вип. 38. - С. 26-48.

4. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків : Право, 2019. Вип. 37. - С. 37-55.

5. Болдирєв С. В., Стешенко Т. В. Пріоритетні напрями конституційної реформи в Україні в частині децентралізації / С. В. Болдирєв, Т. В. Стешенко // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків : Право, 2017. - Вип. 33. - С. 60-72.

6. Величко В.О. Децентралізація влади: міжнародний досвід / В. О. Величко // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд. та місц. самоврядування. - Харків : Право, 2014. – Вип. 28. – С. 12-22.

7. Державне будівництво і місцеве самоврядування : посіб. для підгот. До іспиту/ С. Г. Серьогіна , О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. Харків : Право, 2020. 212 с.

8. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної ; 4-те вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2018. 392 с.

9. Добровільне об'єднання територіальних громад в Україні / С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова, Любченко П. М., Болдирєв С. В., Лялюк О. Ю., Баранова Л. М., Печений О. П. Х.: ПромАрт. 2017. Вип. 21. 216 с.

10. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов.– Х.: «Право», 2011. – 1128 с.

11. Любченко П. М. Муніципальне право України: підруч. / П. М.

Любченко. – Х. : Право, 2019. – 512 с.

12. Любченко П. М. Компетенція суб'єктів місцевого самоврядування : монографія / П. М. Любченко. – Х. : Модель всесвіту, 2001. – 224 с.

13. Муртіщева А. О. Реформа місцевого самоврядування в Україні: досягнення та перспективи. Державне будівництво та місцеве самоврядування: збірник наукових праць. – 2018. – Вип. 35. – С. 264-273.

14. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні : моногр. / М. О. Петришина. – Х. : Право, 2011. – 232с.

15. Проблеми правового регулювання територіальної організації влади в Україні: монографія / П.М. Любченко, С.Г. Серьогіна, І.І. Бодрова, О.Ю. Лялюк, К.О. Закоморна та ін.; за заг. ред. проф. П.М. Любченка. Харків, 2018. – 442 с. URL: <https://dbms.institute/монографії/проблеми-правового-регулювання-тери>

16. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: моногр. / за ред. Ю. М.Годики. Х.: Право, 2009. 540 с.

17. Серьогін В. О., Серьогіна С. Г. Децентралізація і місцеве самоврядування у контексті зміцнення народовладдя в Україні / В. О. Серьогін, С. Г. Серьогіна // Право України. – 2019. – № 10. – С. 158-174.

18. Соляник К. Є. Виконавчі органи місцевих рад в Україні: правовий статус і організація роботи : монографія. Х. : Крок, 2004. 255 с.

19. Соляник К. Є. Реформа місцевого самоврядування в Україні: концептуальні проблеми конституційно-правового забезпечення та перспективи розвитку / К. Є. Соляник // Право України. – 2018. – № 5. – С. 207-223.

20. Фролов О. О. Принцип державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування в Україні: конституційно-правове регулювання і практика реалізації: монографія. Харків : Юрайт, 2014. 192 с.

21. Чиркін А. С. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Чехії : монографія / А.С. Чиркін. – Х.:

Юрайт, 2019. – 220 с.

22. Шутова О. С. Ступінь децентралізації України. Можливі етапи / О. С. Шутова // Юридична осінь 2018 року : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих учених : 14 листоп. 2018 р. м. Харків / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Рада молодих учених, Студент. наук. т-во. - Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2018. – С. 147-148.

Додаткова література

1. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 volumes / Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 1: Fundamental Theoretical and Historical Jurisprudence / Ed. by O.V. Petryshyn. – London: Wildy, Simmonds and Hill Publishing, 2015. 976 p.

2. Wilcox D. The Guide to Effective Participation [Електронний ресурс] / David Wilcox. – Режим доступу : <http://www.partnerships.org.uk/guide/>

3. Баймуратов М. О. Регіональна політика держави: до питання онтології та аксіології визначення і розуміння / М. О. Баймуратов, І. В. Балабанова // Право України. - 2014. - N 9. - С. 74-87.

4. Баймуратов М.О. Григор'єв В.А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення і розвитку в Україні. – Одеса: Юридична література, 2003.

5. Бальцій Ю. Правовий статус міського голови в Україні / Одеська національна юридична академія. – О.: Фенікс, 2007. – 176 с.

6. Батанов О.В., Кампо В.М. Муніципальне право зарубіжних країн: Навч. посіб.: У 2 ч./ [За заг. ред. проф. П.Ф. Мартиненка]. – К.: Знання України, 2006. – Ч. 1 – 148 с.

7. Безверхнюк Т. М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: монографія / Безверхнюк Т. М., Саханенко С. Є., Топалова Е. Х.; за заг. ред. Т. М. Безверхнюк. – Од. : ОРІДУ НАДУ, 2008. – 328 с.

8. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні / І. І. Бодрова // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків : Право, 2019. - Вип. 37. - С. 37-55.

9. Бодрова І.І. Європейський досвід удосконалення адміністративно-територіального устрою / І.І. Бодрова // Право України. – 2013. - №6. – С.251-261

10. Бодрова І.І., Любченко П.М. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування ; редкол. Ю. П. Битяк [та ін.] . – Х. : Оберіг, 2012. – 64 с.

11. Болдирєв С. В., Стешенко Т. В. Еволюція територіальної організації влади в країнах Східної Європи (Польща, Чехія, Болгарія, Угорщина, Словенія) / Т. В. Стешенко, С. В. Болдирєв // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків : Право, 2016. – Вип. 32. – С. 48-60.

12. Величко В. О. Державний контроль та нагляд за додержанням законності в діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування / В. О. Величко // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . – Харків : Право, 2016. – Вип. 32. – С. 95-114.

13. Закоморна К. О. До питання про визначення терміну "регіоналізація" в сучасній вітчизняній і зарубіжній доктрині / К. О. Закоморна // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. – Харків : Право, 2019. – Вип. 38. – С. 49-61.

14. Інституційно-функціональна організація місцевої влади в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку : аналіт. огляд / Ю. П. Битяк [та ін.] ; НДІ

держ. буд-ва та місцев. самоврядування. – Київ : Студія Колаж, 2009. – 223 с.

15. Камінська Н.В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна: монографія. – Київ, 2012. – 413 с.

16. Конституційно-правові засади становлення української державності : монограф. / В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Г. Данильян та ін.; за ред. акад. НАН України В. Я. Тація, акад. АПрН України Ю. М. Тодики. - Х.: Право, 2003. - 328 с.

17. Лазор О.Д. Шелепницька І.П. Публічна самоврядна влада в республіці Італія та України: особливості організації та функціонування: Монографія. – К.: Дакор, 2008. – 172 с.

18. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : моногр. / П. М. Любченко. – Х. : Одіссей, 2006. –352с.

19. Лялюк О. Ю. Загальна характеристика муніципально-правової відповідальності за законодавством України / О. Ю. Лялюк // Проблеми законності. Вип. 109. - Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого / відп. ред. В. Я. Тацій ; редкол. А. П. Гетьман [та ін.] , 2010. – С. 76-83 .

20. Лялюк О. Ю. Основи організації і діяльності місцевих рад в Україні : моногр. Х. : Право, 2008. 287 с.

21. Місцеве самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави: Моногр. / За ред. Ю.М.Тодики, В.А. Шумілка. – Х.: Одіссей, 2004.

22. Молчанова Ю. Ю. Муніципальне регулювання здійснення членами територіальної громади права на участь у місцевому самоврядуванні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 - Конституційне право; муніципальне право / Ю. Ю. Молчанова ; наук. кер. К. Є. Соляник ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : б. в., 2019. – 236 с.

23. Муніципальне право України: Підручник / В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицький, М.О. Баймуратов та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.

24. Муніципальне право України: Підручник / За ред. М.О. Баймуратова. – 2-ге вид., доп. – К.: Правова єдність, 2009. – 720 с.
25. Муртіщева А. О. Реформування базового рівня адміністративно-територіального устрою в Україні: сучасний стан та перспективи. Юридична осінь 2020 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (Харків, 23 листоп. 2020 р.). Харків, 2020. С. 9-12.
26. Новик В. П. Адміністративно-територіальний устрій: організаційно-правовий аспект : автореф. – К., 2008. – 17 с.
27. Петришин О. О. Правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та Україні: теоретико- правовий та порівняльний аналіз: монографія / О. О. Петришин // НАПрНУ, НДІ держ. буд-ва та місц. самовряд. – Х.: Право, 2014. – 189 с.
28. Петришина М. О. Теоретико-правові проблеми забезпечення надання публічних послуг суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування / М. О. Петришина // Право та інновації. – 2020. – N 2. – С. 93-98.
29. Правові засади оптимізації адміністративно-територіального устрою України : монографія / І. О. Кресіна [та ін.] ; ред. І. О. Кресіна ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - К. : Логос, 2013. – 296 с.
30. Проблеми сучасної муніципалістики : навч. посіб. / За заг. ред. О. В. Батанова. – К. : Академія муніципального управління, 2012. – 292 с.
31. Серегин В. А. Киберпространство, прайвеси и локальная демократия / В. А. Серегин // Правові засади місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії та практики : Матеріали наук.-практ. семінару, 20 лист. 2012 р. : До 15-річчя прийняття Закону України "Про місц. самовряд. в Україні" та ратифікац. Європ. хартії місц. самовряд. Д / Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2012. – С. 12-15 .
32. Серьогіна С. Г. Зарубіжний досвід муніципальних реформ:

структурно-функціональний аспект / С. Г. Серьогіна // Публічна влада в Україні та конституційно-правовий механізм її реалізації : матеріали наук.-прак. конф., м. Харків, 28 верес. 2011 р. / Нац. акад. правов. наук України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого", НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування НАПрН України. - Харків : Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого", 2011. – С. 24-27.

33. Серьогіна С. Г. Муніципальна реформа в Україні та країнах ЄС: основні напрямки та проблеми здійснення / С. Г. Серьогіна // Проблеми реформування місцевого самоврядування України в контексті наближення до європейських стандартів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 28 жовт. 2009 р. – Х. : НДІ держ. буд-ва та місцевого самоврядування АПрН України / редкол. Ю. П. Битяк [та ін.] , 2009. – С. 7-11.

34. Серьогіна С. Г. Муніципальна реформа як чинник удосконалення функціонування системи місцевого самоврядування в Україні / С. Г. Серьогіна // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 26. – С. 3-15.

35. Серьогіна С. Г. Напрями вдосконалення конституційного регулювання системно-структурної організації місцевого самоврядування в Україні: доповідь Комісії Конституційної Асамблеї з питань адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування / С. Серьогіна // Вісник конституційної асамблеї. – 2013. – № 1. – С. 312-324

36. Серьогіна С. Г. Удосконалення місцевого самоврядування в Україні в умовах демократизації та консолідації суспільства / С. Г. Серьогіна // Право України. – 2014. – № 4. – С. 107-115.

37. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Харків : Право, 2011. 768 с.

38. Соляник К. Є. Конституційне забезпечення муніципальної реформи в Україні / К. Є. Соляник // Юридична осінь 2017 року : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих учених : 15 листоп. 2017 р. м.

Харків / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Рада молодих учених, Студент. наук. т-во. - Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2017. – С. 3-5.

39. Фролов О. О. Конституційно-правове регулювання державної підтримки місцевого самоврядування: український і зарубіжний досвід: [наук. доп.] / О. О. Фролов ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . - Харків : Юрайт, 2013. - 88 с.

40. Фролов О. О. Роль державних органів у забезпеченні ефективного функціонування місцевого самоврядування в Україні: реалії та перспективи розвитку / О. О. Фролов // Право України. – 2011. – № 6. – С. 226-232.

41. Чапала Г. В. Місцеве самоврядування в системі публічної влади: теоретико-правовий аналіз: монографія / Г. В. Чапала; Академія правових наук України, НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування. – Х. : Право, 2006. – 219 с.

42. Чиркін А. С. Актуальні питання удосконалення місцевого самоврядування в Україні: приклад країн Вишеградської групи / А. С. Чиркін // Парадигми конституційного права: історія та сучасність. XII Тодиківські читання : зб. тез наук. доп. і повідомл. Міжнар. наук. конф. (1-2 листоп. 2019 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Права людини, 2019. – С. 235-236 .

43. Чиркін А. С. Організація місцевого самоврядування Чехії в світлі положень Європейської хартії місцевого самоврядування / А. С. Чиркін // Право та інновації. – 2015. – № 3. – С. 154-161.

44. Чиркін А. С. Характеристика місцевого самоврядування Словаччини в контексті відповідності стандартам Європейської Хартії місцевого самоврядування / А. С. Чиркін // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . – Харків : Право, 2019. – Вип. 38. – С. 89-102.

45. Яковюк І. В., Битяк Ю. П., Сало В. І. Загальноєвропейський і

національний досвід формування регіональної політики : уроки для України : монографія. Харків, 2014. 114 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://ccu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
3. <http://www.auc.org.ua/> – Офіційний сайт Асоціації міст України
4. <http://uaror.org.ua> – Українська асоціація районних та обласних рад
5. <http://vassr.org/index.php/ua/> – Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
6. <http://europa.eu.int/eur-lex> – База даних законодавства ЄС
7. http://www.coe.int/t/Congress/default_en.asp – Офіційний сайт Конгресу місцевих та регіональних влад Європи
8. <http://www.court.gov.ua> – Судова влада України
9. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Сайт Європейського Суду з прав людини
10. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І. Вернадського.

СЕНМК

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=185:derzhavne-bud%D1%96vnicztvo-ta-m%D1%96sचेve-samovryaduvannya&Itemid=151

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*:

- виконувати завдання згідно навчального плану,

- бути присутніми на лекціях, практичних заняттях, колоквиумах та на інших формах навчання,
- здійснювати підготовку до практичних занять, виконувати передбачені письмові завдання,
- опрацьовувати обов'язкові літературу та інші інформаційні джерела
- виконувати самостійну роботу,
- додержуватися вимог академічної доброчесності, не допускати повторюваності та плагіату,
- дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників навчального процесу,
- бути уважним, зваженим, дотримуватися дисципліни і часових меж лекційних та практичних занять.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*:

- брати активну участь в обговоренні питань та завдань на практичних заняттях,
- відпрацьовувати пропущені заняття,
- відвідувати консультації викладача з метою уточнення та поглиблення отриманих знань,
- вивчати додаткову літературу з навчальної дисципліни,
- ознайомитися з правозастосовною практикою.

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Муніципальне право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- фронтальне та індивідуальне опитування,
- розв'язання практичних завдань,
- презентація (представлення виконаного завдання),
- контрольна робота,
- розв'язання тестових завдань.

Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за п'ятибальною шкалою (0; 0,5; 1; 1,5, 2).

Контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни наприкінці модулів проводиться шляхом розв'язання тестових завдань або виконання контрольної роботи. Максимальна оцінка – 6 балів (Модуль №1, Модуль №2, Модуль №3) - 2 бали x 3 = 6 балів).

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Питання для підготовки до іспиту розміщено в АСУ.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	20 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1 – 19